

Prostovoljci volkovom naproti

Besedilo: Maja Jelenčič

Za večino ljudi sprehod po gozdu pomeni sprostitve. Čas, ko si lahko napolniš baterije za nov delovni teden, ali pa preprosto pobeg v svet, kjer lahko občuduješ lepote narave. Pa naj bo to gozd v vseh svojih pisanih jesenskih barvah, ko tla pobeli sneg in nas napolni z mirom, pa spet spomladi, ko iz tal pokukajo zeleni in beli telohi, ali pa poleti, ko se v gozdu v zavetju zelenih drevesnih krošenj skrijemo pred vročino. Marsikomu je prav to eden glavnih razlogov, zakaj je potrebno gozdove in njihove prebivalce varovati in skrbeti za to, da ostanejo takšni kot so, tudi za generacije, ki prihajajo za nami.

Eden bolj skrivnostnih prebivalcev naših gozdov je prav gotovo volk (*Canis lupus*). Še ne dolgo nazaj smo vsaj »naše« poznali bolj slabo. Danes pa večino volkov v Sloveniji, predvsem po zaslugi projekta *SloWolf*, poznamo skoraj »osebno«. Projekt je namenjen vzpostavitvi trajnostnega upravljanja s populacijo volkov, zmanjševanju njihove konfliktnosti v družbi ter s tem izboljšanju sobivanja ljudi in volkov. Spremljanje njihovega varstvenega statusa je gotovo ena izmed najpomembnejših aktivnosti, ki jih v projektu poglobljeno izvajamo. Volkove spoznavamo s pomočjo GPS-GSM telemetrije, izzivanja oglašanja volkov s tuljenjem, sledenja v

snegu in genetike. Vsaka od metod nam da vpogled v delček mozaika iz življenja te velike zveri. Dinaricumovci smo zaradi svojega čuta za naravo, raziskovalne žilice, želje po aktivnem preživljanju prostega časa v naravi in seveda pripravljenosti pomagati precej vpleteni v pomoč pri zbiranju podatkov. Preko našega društva, ki je sicer eden od projektnih partnerjev, se v dejavnosti projekta aktivno vključuje preko 200 prostovoljcev.

Poleti se tako, da bi zaznali prisotnost volčjih tropov in njihovih novih legel mladičev, vozimo po zaprašenih gozdnih cestah. Po tri noči zapored na izbranih točkah tulimo volkovom, nato pa ob pokašljevanju polhov, hukanju sov in še kakšnih neznanih zvokih potrpežljivo čakamo na njihov odgovor. Velikokrat naše tuljenje izzveni le v našem lastnem odmevu, saj so teritoriji volkov pri nas veliki okoli 350 km² in je verjetnost odziva zato v posameznem kvadrantu, velikem 9 km², seveda precej majhna. Ampak ti se potem, ko si odtulil na eni točki, z mislijo, da se bodo na naslednji pa res oglasili, odpeleš v nov kvadrat mreže štiristotih celic in spet zatuliš – prvič, drugič ... petič. In spet ... Čakaš ... Le nekaj srečnežev na leto dobi »volčji odgovor«. Avgusta 2012 smo »tulili« že tretjo sezono zapored in zabeležili pet volčjih legel, in

sicer na treh koncih Notranjske in na dveh koncih na Primorskem. Za tiste, ki pa »nimamo te sreče«, da bi se nam volkovi oglasili, ko takole sami »tulimo v luno«, pa ... Pred začetkom »howlinga« (kot tudi rečemo izzivanju oglašanja s tuljenjem) raziskovalci za prostovoljce organizirajo predavanja o poteku same akcije. Po teoretičnem delu sledi tudi demonstracija metode na terenu. In že dve leti zapored so se nam ob tej priliki odzvali volkovi. Tako ima, z malo sreče seveda, prav vsak od nas vsaj malo večjo možnost, da doživi to neopisljivo vznemirjenje, ki te preplavi ob poslušanju zavijanja volkov, še posebej nadobudnih mladičev, ki pred vsiljivcem »hrabro« branijo svoj teritorij.

V zimskih mesecih se prostovoljci predvsem sprehajamo po zasneženem gozdu in iščemo volčje sledi, ki bi nas pripeljale do njihovih iztrebkov, do mest, kjer so urinirali, ali celo do ostankov njihovega plena. Ob najdbi znakov prisotnosti volkov vsi vzneseni in vznemirjeni na plano potegnemo svoje fotoaparate, pa svinčnike in flaške za vzorce ... Z zadovoljstvom shranimo svojo najdbo, si vse zabeležimo in fotodokumentiramo. Trenutek za tem pa se že nadejamo naslednje ... Preko sledenja v snegu spoznavamo, kako veliki so volčji tropi, kako so razporejeni v prostoru, kaj so imeli volkovi »za večerjo« in kako so si jo ujeli ... Zberemo pa tudi večje število neinvazivnih genetskih vzorcev urina in iztrebkov, ki predstavljajo vir DNK, na podlagi katere lahko volkove individualno prepoznavamo. Takšne informacije lahko pridobimo tudi iz sline, ki ostane na ugriznih ranah volčjega plena, bodisi na domačih živalih ali pa na naravnem plenu. Vzorce sline nam pomagajo pridobiti uslužbenci Zavoda za gozdove, ki popisujejo škodne primere, katerih domnevni povzročitelji so velike zveri. Zbiranje in pridobivanje informacij s pomočjo neinvazivnih genetskih vzorcev, torej materiala, ki ga živali nevede pustijo v okolju, nam omogoča, da volkov ne motimo pri njihovem vsakdanu. Dajo pa nam možnost, da za vsakega volka, ki ga v njih uspemo »ujeti«, pridobimo »genetski prstni odtis«. Te osebke lahko ob vsaki naslednji najdbi njegovega neinvazivnega vzorca, ob odlovu za telemetrično spremljanje ali ob poginu/odstrelu ponovno prepoznamo.

Tonkini mladiči v zavetju brloga (foto: Hubert Potočnik).

»Suha proba« – testiramo svoje sposobnosti za tuljenje po volčje (foto: Hubert Potočnik).

Informacije, ki smo jih pridobili z genetskimi metodami, delujejo kot nekakšno lepilo, ki nam omogoča, da povežemo telemetrične podatke, odzive volkov, dobljene v okviru howling testov, in podatke z zimskih sledenj. Razkrivajo se nam življenjske zgodbe volkov oz. volčjih tropov. Tako smo na primer kar dobro spoznali zgodbo volkulje Tvigi, ki je izhajala iz gomanškega tropa, katerega teritorij se razteza čez Snežnik in severozahodni del Gorskega Kotarja. Leta 2009 je svoj rodni trop zapustila in se v iskanju svojega mesta pod soncem in svojega partnerja ustalila na Menišiji. Tvigi je nosila tudi telemetrično ovrtnico, ki so ji jo nadeli hrvaški kolegi. Na Menišiji in Logaški planoti je bilo mogoče poleg te mlade volkulje kmalu slediti in pridobiti tudi genetske vzorce njenega partnerja. V letu 2010 sta osnovala nov trop in konec poletja so njuni

mladiči že odgovorili na naše tuljenje. Teh mladičev nismo nikoli »ujeli« v neinvazivnih genetskih vzorcih, kar kaže na to, da je leglo verjetno propadlo. Že naslednjo zimo pa sta se volkova ponovno parila. A ker je Tvigi marca 2011 na cesti med Cerknico in Begunjami povozil avto, je samec ostal sam in tako konec avgusta novega legla seveda tudi s howlingom nismo zabeležili. Menišijskemu samcu se je v začetku poletja 2011 pridružila nova samica, ki izhaja iz tropa Snježnik, katerega teritorij se v večjem delu nahaja na Hrvaškem. Kaj se je zgodilo z novim parom, nam bodo razkrili vzorci, zbrani v zadnji sezoni (2012/13) spremljanja naše volčje populacije v okviru projekta *SloWolf*.

Glede na to, da pri nas živi od 10 do 12 tropov, od katerih jih ima sicer pet do šest teritorijev deloma v Sloveniji in deloma na Hrvaškem, je teh zgodb kar

nekaj – Slavčeva, Lukova, Tonkina, Tiina, Tinina, Vojkova in Brinova ... To so samo zgodbe tistih volkov, ki jih poznamo tudi iz telemetričnega spremljanja, okoli njih pa se spletajo zgodbe njihovih bratov in sester, staršev, partnerjev ... Pri takšnih zgodbah se sicer vse šele prične. Do konca projekta bodo sledile še pomembne analize, ki nam bodo dale vpogled v za populacijo in upravljanje z njo pomembne podatke, kot so npr. stopnja rodnosti in smrtnosti, pa emigracije in imigracije, ali so v populaciji prisotni križanci med volkom in psom, kako odstrel vpliva na socialno strukturo in delovanje tropov ipd.

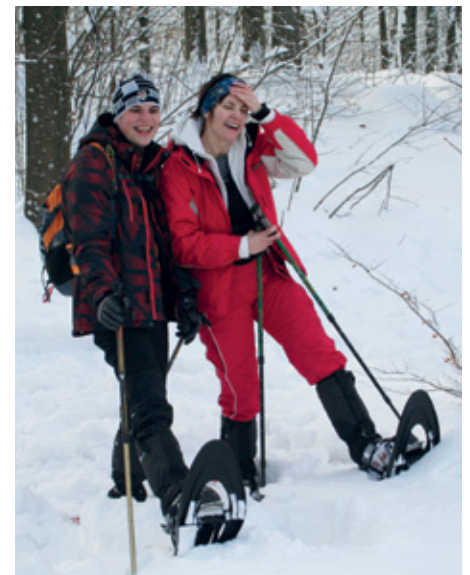
Tekom projekta raziskovalci nismo edini, ki smo se in se še bomo naučili veliko novega o volku. Tudi prostovoljci so se. Svoja nova spoznanja prenašajo tudi na ljudi okoli sebe in s kritičnim razmišljanjem do problematike varstva in ohranjanja te čudovite zveri, ki za večino predstavlja tudi simbol »dovolj« neokrnjene narave, pomagajo širiti naravovarstveno zavest tudi širše v slovenski družbi. Torej ... Živeli prostovoljci! 🌿

Na volčji sledi (foto: Miha Krofel).

Našli smo volčji plen (foto: Franc Kljun).

Prostovoljci v akciji (foto: Franc Kljun).